

VšĮ „Girių inspekcija“

Pasiūlymai Nacionalinio gamtos atkūrimo plano (NAP) miškų priemonėms

2026 m. rugsėjo 7 d. pateiktos 17 pastabų esamoms NAP miškų priemonėms ir 4 siūlomos naujos priemonės.

I. Pastabos esamoms NAP miškų priemonėms

1. LT_GAR_4_011 – Sengirių (senujų miškų) inventorizacija ir ilgalaikės apsaugos užtikrinimas (eil. nr. 22)

Tai viena svarbiausių NAP miškų priemonių, nes nuo savalaikės inventorizacijos priklauso, ar dar neidentifikuoti pirmykščiai miškai, sengirės ir jų potencialą turintys seni medynai bus išsaugoti iki teisinės apsaugos nustatymo. 2050 m. terminas yra per vėlyvas, nes dar neinventorizuoti seni miškai gali būti iškirsti iki jų identifikavimo ir apsaugos.

Siūlome:

1. Priemonės pavadinimą pakeisti į: „Pirmykščių miškų, sengirių, potencialių sengirių ir kitų senų didelės gamtinės vertės miškų inventorizacija ir ilgalaikės apsaugos užtikrinimas.“
2. Priemonės aprašymą papildyti: „Inventorizacija pradedama nuo nacionalinės GIS atrankos, naudojant jau turimus valstybės duomenis. Pirmiausia analizuojamos KMB ir PKMB, inventorizuotos EB svarbos miško buveinės, 130 metų ir vyresni bei kitų seniausių amžiaus klasių medynai, mažai ūkinės veiklos paveikti miškai, seni plačialapių ir mišrūs medynai bei kiti natūralumo ir struktūrinės brandos požymius turintys plotai. Atrinkti didžiausio potencialo plotai prioritetiškai tikrinami natūroje, ieškant pirmykščiam ir senam natūraliam miškui būdingų struktūrų, mikrobeveinių, negyvos medienos, saugomų, indikatorių ir specializuotų rūšių. Inventorizacijos tikslas – aktyviai surasti dar nežinomus pirmykščius miškus ir sengirės potencialą turinčias teritorijas, o ne vien sujungti jau žinomus duomenis.“
3. Priemonės aprašymą papildyti: „Nuo teritorijos identifikavimo pagal turimus valstybės duomenis kaip potencialaus pirmykščio miško, sengirės ar potencialios sengirės ir jos įtraukimo į preliminarų potencialių plotų registrą iki galutinio ekologinio įvertinimo jai taikoma laikina prevencinė apsauga: nevykdomi jokie kirtimai ar kitos intervencijos, galinčios sunaikinti ar reikšmingai pabloginti vertę, dėl kurios teritorija atrinkta vertinimui. Patvirtintiems pirmykščiams miškams ir sengirėms nustatomas nuolatinis griežtos neintervencinės apsaugos režimas, lygiavertis I grupės rezervatinių miškų apsaugos režimui: miško kirtimai, medyno formavimas ir kitos miško struktūrą keičiančios intervencijos nevykdomos, teritorijos paliekamos natūraliai raidai. Toks režimas taikomas 100 proc. identifikuotų pirmykščių miškų ir patvirtintų sengirių. Inventorizuoti pirmykščiai miškai, sengirės ir potencialios sengirės skelbiami viešame GIS sluoksnyje.“
4. Stulpelio „Įgyvendinama iki (m.)“ įrašą „2050“ pakeisti į „2028“ ir priemonės aprašymą papildyti:
„Iki 2027 m. pabaigos atliekama visos šalies GIS atranka ir sudaromas preliminarus potencialių pirmykščių miškų bei sengirių registras. Į registrą įtrauktiems plotams iki galutinio įvertinimo taikoma laikina griežta apsauga nuo kirtimų ir kitų vertę galinčių pabloginti intervencijų. Iki 2028 m. patikrinami prioritetiniai plotai ir priimami jų ilgalaikės apsaugos sprendimai. Registras papildomas gavus naujų duomenų, o GIS atranka kartojama ne rečiau kaip kas 10 metų.“
5. Priemonės taikymo ploto neriboti iš anksto nustatyto 300 km² dydžiu. Taikymo ploto stulpelyje nurodyti:
„Visas inventorizacijos metu nustatytas pirmykščių miškų, sengirių ir potencialių sengirių plotas.“ Visi patvirtinti pirmykščiai miškai ir sengirės turi būti saugomi nepriklausomai nuo to, ar jų bendras plotas viršija

preliminarų 300 km² įvertį. Ši priemonė kartu turi prisidėti prie nacionalinio tikslo griežtai neintervencinei apsaugai skirti ne mažiau kaip 10 proc. Lietuvos miškų.

6. Finansavimo dalį papildyti: „Prioritetinis finansavimas skiriamas nacionalinei GIS analizei, ekspertų patikros natūroje, duomenų kokybės kontrolei ir viešo GIS sluoksnio sukūrimui. Pats valstybinio miško palikimas natūraliai raidai nereikalauja aktyvių kirtimo ar sodinimo darbų; privačiuose miškuose numatomos teisėtos kompensacijos, kai jos priklauso.“

2. LT_GAR_12_013 – Miškų įstatymo ir poįstatyminių teisės aktų pakeitimai, stiprinantys miškų ekosistemų atkūrimą ir biologinę įvairovę (eil. nr. 25)

Dabartinė priemonė teisinės bazės tobulinimą apibrėžia per abstrakčiai, todėl neaišku, kokie realūs apsaugos pokyčiai bus laikomi NAP rezultatu. Ši priemonė yra tinkamiausia vieta įtvirtinti svarbiausias sisteminės miškų apsaugos sąlygas.

Siūlome:

1. Priemonės aprašymą papildyti konkrečiais teisėkūros rezultatais:

„1) įtvirtinamas ekologinių miško funkcijų prioritetas; 2) I grupės miškuose neleidžiami miško kirtimai ir kitos ūkinės intervencijos; 3) ne mažiau kaip 10 procentų Lietuvos miškų skiriama griežtai, neintervencinei apsaugai, ilgalaikėje perspektyvoje siekiant ne mažiau kaip 20 procentų neliečiamų valstybinių miškų; 4) saugomų teritorijų miškuose draudžiami plynieji ir kiti išplyninantys kirtimai; 5) įtvirtinama griežta pirmų kirtimų miškų, sengirių, potencialių sengirių, KMB/PKMB ir 130 metų bei vyresnių didelės gamtinės vertės medynų apsauga; 6) teisiškai apibrėžiami ir ribojami išplyninantys kirtimai, įskaitant supaprastintus atvejinius kirtimus, kai jų ekologinis poveikis prilygsta plynam kirtimui; 7) gamtiškoji ir nuolatinės miško dangos miškininkystė pirmiausia plėtojama ūkiniuose ir struktūriškai nuskurdintuose miškuose; saugomose teritorijose ir „Natura 2000“ teritorijose ūkinio pobūdžio kirtimai netaikomi, paliekant tik konkretiems apsaugos tikslams būtinas gamtotvarkos priemones; griežtai saugomuose miškuose, pirmų kirtimų miškuose, sengirėse ir kituose natūraliai raidai skirtuose miškuose taikoma neintervencija; 8) įtvirtinamas atsargumo principas ir laikina prevencinė apsauga, kai yra duomenų ar požymių apie galimas gamtines vertybes, bet vertinimas dar nebaigtas; 9) sustiprinama paukščių veisimosi laikotarpio apsauga; 10) užtikrinami vieši GIS duomenys apie pirmų kirtimų miškus, sengires, potencialias sengires, KMB/PKMB, EB buveines ir kitus didelės gamtinės vertės miškus.“

2. Esminius teisėkūros pakeitimus įgyvendinti iki 2027–2028 m.

3. Finansavimo dalį papildyti: „Finansavimas skiriamas duomenų rinkimui ir viešinimui, inventorizacijai, kontrolei, stebėsenai bei, kai taikoma, kompensacijoms privačių miškų savininkams.“

3. LT_GAR_12_004 – Gamtiškosios (artimesnės gamtai) miškininkystės principų taikymas praktikoje, saugomose teritorijose, pertvarkant miškus kraštovaizdžio lygiu (eil. nr. 10)

Dabartinėje priemonėje yra esminis neatitikimas tarp nustatytos problemos ir pasirinktos įgyvendinimo krypties. Priemonė siekiama struktūriškai monotoniškus, grynus vienaamžius ir vienerūšius medynus priartinti prie natūralių miško buveinių struktūros ir funkcijų, tačiau prioritetas suteikiamas saugomoms teritorijoms, įskaitant „Natura 2000“. Saugomos teritorijos ir „Natura 2000“ teritorijos savaime nėra struktūriškai nuskurdę miškai, todėl jų apsaugos statusas nėra pagrindas gamtiškosios miškininkystės kirtimams plėsti.

Gamtiškoji (artimesnė gamtai) miškininkystė turi pirmiausia pakeisti intensyvią miškininkystę ūkiniuose miškuose ir ilgainiui tapti įprastu neplantacinių ūkinių miškų tvarkymo standartu. Saugomose teritorijose ir „Natura 2000“ teritorijose ūkinio pobūdžio kirtimų, vykdomų medienos gavybos ar kitais ūkiniais tikslais, turi būti atsisakoma, paliekant tik konkretiems gamtos apsaugos tikslams būtinas gamtotvarkos priemones. Griežtai saugomuose miškuose, pirmų kirtimų miškuose ir sengirėse turi būti užtikrinama natūrali raida be miškininkystės kirtimų.

Kadangi priemonės tikslas yra ekologinis miškų būklės gerinimas, jos projektavime ir vertinime turi lygiavertiškai dalyvauti ne tik miškininkystės, bet ir gamtosaugos bei miškų ekologijos mokslo atstovai.

Siūlome:

1. Pavadinimą pakeisti į: „Gamtiškosios (artimesnės gamtai) miškininkystės principų taikymas ūkiniuose neplantaciniuose miškuose, pertvarkant miškus kraštovaizdžio lygiu.“

2. Priemonės aprašymo dalį iki sakinio „Priemonės įgyvendinimui keliama tarpiniai tikslai“ pakeisti į:

„Priemonė siekiama gamtiškosios (artimesnės gamtai) miškininkystės principus įtvirtinti kaip pagrindinį neplantacinių ūkinių miškų tvarkymo standartą ir struktūriškai monotoniškus, grynus vienaamžius, vienaarūšius bei kitaip žmogaus reikšmingai pakeistus medynus palaipsniui pertvarkyti į įvairiaamžius, įvairiarūšius ir natūralioms miško buveinėms struktūra bei funkcijomis artimesnius medynus.

Prioritetas teikiamas ūkiniams neplantaciniams miškams, pirmiausia struktūriškai monotoniškiems, vienaamžiams, vienaarūšiams ir kitaip žmogaus reikšmingai pakeistiems medynams. Pirmiausia priemonė sistemiškai diegiama valstybiniuose miškuose, vėliau – privačiuose ūkiniuose neplantaciniuose miškuose.

I etape atliekamas ūkinių miškų teritorijų prioritetizavimas pagal medynų struktūrinio nusikurdymo, vienaamžiškumo, vienaarūšiškumo ir kitus žmogaus poveikio požymius. II etape prioritetinėse teritorijose praktiškai taikomi gamtiškosios miškininkystės principai.

Priemonė apima gamtiškosios miškininkystės principus atitinkančius ugdymo ir atrankinius kirtimus bei kitas miško tvarkymo priemones, kuriomis išlaikoma nuolatinė miško danga, skatinamas natūralus atsinaujinimas, įvairiaamžiškumas, vietinių medžių rūšių ir natūralių miško struktūrų įvairovė.

Saugomose teritorijose ir „Natura 2000“ teritorijose ūkinio pobūdžio kirtimai netaikomi; jose galimos tik konkrečioms apsaugos tikslams būtinos gamtotvarkos priemonės. Griežtai saugomuose miškuose, pirmąjį miškų miškuose ir sengirėse jokie kirtimai nevykdomi ir užtikrinama natūrali raida.

Pirmajame priemonės įgyvendinimo etape (2026–2030 m.) VMU Šakių regioninio padalinio administruojamuose ūkiniuose miškuose įkuriama demonstracinis objektas, kuriame išbandomi ir demonstruojami gamtiškosios miškininkystės metodai. Priemonės projektuojamos konsultuojantis su miškininkystės ir gamtosaugos mokslo atstovais, užtikrinant moksliniais duomenimis pagrįstą sprendimų priėmimą.“

Tarpinius taikymo tikslus pakeisti į: iki 2030 m. gamtiškoji miškininkystė įtvirtinama kaip pagrindinė neplantacinių ūkinių miškų tvarkymo kryptis; iki 2035 m. taikoma 100 proc. valstybinių ūkinių neplantacinių miškų, kuriuose vykdoma miškininkystės veikla; iki 2040 m. – 100 proc. valstybinių ir privačių ūkinių neplantacinių miškų. Taikymo ploto stulpelyje atitinkamai nurodomas visas šių miškų plotas pagal Miškų valstybės kadaistro duomenis.

3. „Įgyvendinama iki“ pakeisti: 2050 m. → 2040 m.

4. LT_GAR_12_005 – Miško struktūrinių elementų (gyvų medžių su mikrobuveinėmis) gausos užtikrinimas (eil. nr. 11)

Dabartinis tikslas – 25 gyvi medžiai su mikrobuveinėmis/ha saugomose teritorijose ir 12/ha kituose miškuose – yra nepakankamas, o priemonė neapima kito esminio natūralaus miško struktūros elemento – stovinčios ir gulinės negyvos medienos. Gyvų medžių su mikrobuveinėmis rodiklis ir negyvos medienos išsaugojimas turi būti vertinami atskirai, o kiekybinės normos negali pakeisti visos natūralios struktūros išsaugojimo natūraliai raidai skirtuose miškuose.

1. Priemonės aprašyme nustatyti:

„Tvarkomuose miškuose siekiama išsaugoti ne mažiau kaip 25 gyvus medžius su mikrobuveinėmis viename hektare, o saugomose teritorijose – ne mažiau kaip 50 medžių/ha. Pirmiausia išsaugomi seni, stambūs, drevėti, uoksniai, lizdiniai, džiūstantys ir kitus biologinei įvairovei svarbius požymius turintys vietinių rūšių medžiai.“

2. Priemonės aprašymą papildyti negyvos medienos išsaugojimu:

„Tvarkomuose miškuose išsaugomi visi iki kirtimo buvę stovintys negyvi medžiai, virtualiai, nuvirtę kamieniai, jų stambios dalys ir kita natūraliai susidariusi stambi negyva mediena. Ji neišvežama, nenaudojama kurui ir nešalinama vien dėl ūkinės vertės. Išimtis gali būti taikoma tik konkrečiam medžiui ar jo daliai, kai pašalinimas būtinas pagal sanitarinės apsaugos reikalavimus arba tiesioginiam pavojui žmonėms ar infrastruktūrai pašalinti.“

3. Priemonės aprašymą papildyti:

„Didesniuose kaip 1 ha plynųjų ar atvejinių pagrindinių kirtimų plotuose ne mažiau kaip 20 proc. ploto paliekama nekirstomis, ekologiškai vientisomis medyno grupėmis. Joms parenkamos seniausios ir struktūriškai vertingiausios medyno dalys, medžių su mikrobeuinėmis sankaupos, vietos su stambia negyva mediena, šlapios ir šaltiniuotos vietos, pakrantės ir kitos biologinei įvairovei vertingiausios dalys. Šiose grupėse gyvi ir negyvi medžiai išsaugomi iki natūralaus suirimo, o jose esantys gyvi medžiai neiškaičiuojami į 25 medžių/ha minimumą.“

4. Natūraliai raidai skirtuose miškuose nustatyti:

„Griežtai saugomuose miškuose, pirmąsčiuose miškuose, sengirėse ir kituose natūraliai raidai skirtuose miškuose kiekybinės paliekamų medžių normos netaikomos – išsaugoma visa natūraliai susiformavusi gyvų ir negyvų medžių struktūra.“

5. Finansavimo dalį papildyti:

„Prioritetas teikiamas esamų mikrobeuinių medžių ir negyvos medienos inventorizacijai, išsaugojimui ir ilgalaikiai stebėsenai. Viešasis finansavimas neturi skatinti papildomų kirtimų ar medyno formavimo vien kiekybiniais rodikliais pasiekti.“

5. LT_GAR_4_001 – Miško buveinių struktūros ir funkcijų atkūrimas bei palaikymas (eil. nr. 1)

Priemonė aktyvų valdymą ir biologinės įvairovės palaikymo kirtimus pateikia kaip pagrindinį būdą paspartinti natūraliai lėtus procesus, tačiau senų ir natūralių miškų atveju pats lėtumas nėra trūkumas. Pirmiausia turi būti išsaugota esama gamtinė vertė ir įvertinta, ar tikslo galima pasiekti natūralia raida.

Siūlome:

1. Pirmą priemonės aprašymo sakinį pakeisti į: „Priemone siekiama atkurti ir palaikyti palankią Europos Bendrijos svarbos miško buveinių apsaugos būklę, pirmiausia išsaugant esamą gamtinę vertę ir sudarant sąlygas natūraliai raidai bei savaiminiam atsikūrimui; aktyvus valdymas taikomas tik tada, kai konkrečios teritorijos ekologiniu vertinimu pagrindžiama, kad apsaugos ar atkūrimo tikslo negalima pasiekti neintervencinėmis arba mažesnio poveikio priemonėmis.“

2. Priemonės aprašymą papildyti: „Biologinės įvairovės palaikymo kirtimai, aikštelių formavimas, medyno tankumo ar rūšinės sudėties reguliavimas netaikomi pirmąsčiuose miškuose, sengirėse, potencialiose sengirėse, kertinėse ir potencialiose kertinėse miško buveinėse, gamtinę brandą pasiekusiuose ir kituose didelės gamtinės vertės senuose miškuose, išskyrus atvejį, kai konkrečios saugomos vertybės išsaugojimui intervencijos būtinybė pagrįsta ekologiniu vertinimu ir yra patvirtinta, kad nėra mažesnio poveikio alternatyvos.“

3. Sakinį „Aktyvus valdymas paspartina natūraliai lėtai vykstančius struktūros formavimosi procesus ir leidžia pasiekti ekologiškai reikšmingą poveikį per trumpesnę laikotarpį“ pakeisti į: „Aktyvus valdymas gali būti taikomas struktūriškai nusikurdintose ar žmogaus reikšmingai pakeistose buveinėse, kai nustatyta, kad natūralios raidos nepakanka konkrečiam apsaugos tikslui pasiekti.“

4. Įgyvendinimo terminą 2030 m. palikti, tačiau neintervencijos, gamtinės vertės patikros ir intervencijos būtinybės kriterijus nustatyti iki 2027 m.

5. Stulpelyje „Preliminarios numatomo viešojo finansavimo priemonės“ šios priemonės eilutę papildyti nuostata: „Neintervencinė apsauga ir natūrali raida laikomos tinkamu priemonės įgyvendinimo būdu.“

Viešosios lėšos pirmiausia skiriamos inventorizacijai, būklės vertinimui, stebėsenai ir, kai taikoma, kompensacijoms; aktyviems tvarkymo darbams lėšos skiriamos tik pagrindus jų ekologinę būtinybę.“

6. LT_GAR_4_004 – Miško pievų buveinių geros būklės atkūrimas ir palaikymas (eil. nr. 3)

Priemonė numato sumedėjusios augalijos šalinimą, tačiau istorinės pievos atkūrimas neturi automatiškai reikšti jau susiformavusios vertingos savaiminės miško ekosistemos sunaikinimo. Prieš pasirenkant atkuriamą ekosistemą būtina palyginti dabartinę ir siekiamą gamtinę vertę.

Priemonės aprašymą papildyti: „Prieš šalinant sumedėjusią augaliją teritorijoje, kuri natūralios sukcesijos būdu tapo miško ar jauno miško ekosistema, atliekamas esamos ir siekiamos atkurti ekosistemos gamtinės vertės palyginimas. Vertinamas medyno natūralumas, amžius ir struktūra, vietinių medžių rūšių įvairovė, negyva mediena, mikrobeinės, ekologinis junglumas ir saugomų, indikatorinių bei specializuotų rūšių buvimas. Savaiminiuose miškuose prieš sprendimą dėl sumedėjusios augalijos šalinimo atliekama tikslinė saugomų rūšių ir vertingų buveinių paieška. Savaimė susiformavusi miško ekosistema nenaikinama vien dėl istorinio teritorijos priskyrimo pievai; jei jos gamtinė vertė ar sunaikinimo žala yra didesnė už numatomą pievos atkūrimo naudą, prioritetas teikiamas jos išsaugojimui.“

Ekologinio palyginimo ir saugomų rūšių patikros kriterijus nustatyti iki 2027 m.

Finansavimo dalį papildyti: „Viešosios lėšos gali būti skiriamos esamos gamtinės vertės inventorizacijai ir ekosistemų palyginamajam vertinimui. Sumedėjusios augalijos šalinimas negali būti finansuojamas vien pagal 'sutvarkytų hektarų' ar pašalintos biomasės kiekį. Jeigu pašalinta mediena ar biomasė realizuojama kaip žaliava, biokuras ar kita rinkos vertę turinti produkcija, iš jos gautos pajamos turi būti įskaitomos nustatant viešojo finansavimo dydį, kad toms pačioms sąnaudoms nebūtų suteikiama perteklinė kompensacija.“

7. LT_GAR_4_013 – Miškų ūkinės veiklos apribojimai NATURA 2000 teritorijose, siekiant išsaugoti ir atkurti EB svarbos natūralias miškų buveines ir su miškais susijusias rūšis (eil. nr. 24)

Priemonės kryptis teisinga, tačiau apsaugos tikslas turi aiškiai viršyti ūkinės veiklos interesą ir negali priklausyti vien nuo savanoriškų apsaugos sutarčių. Reikalingi konkretūs nebloginimo ir išplyninančių kirtimų saugikliai.

Priemonės aprašymą papildyti: „Natura 2000 miškų buveinėse draudžiami plynieji, supaprastinti atvejiniai ir kiti išplyninantys kirtimai bei kita veikla, galinti reikšmingai pakeisti buveinės struktūrą, uždaro miško mikroklimatą, dirvožemį, hidrologinį režimą ar ekologinį tęstinumą. Kai apsaugos tikslui pasiekti aktyvi intervencija nėra būtina, prioritetas teikiamas neintervencinei apsaugai ir natūraliai raidai. Aktyvi gamtotvarkos priemonė galima tik esant konkrečiam saugomos vertybės poreikiui, įvertinus alternatyvas ir pagrindus, kad neintervencinės ar mažesnio poveikio priemonės nepakankamos. Apsaugos saugikliai taikomi ir inventorizuotoms EB svarbos buveinėms, kurių formalus apsaugos statuso ar tikslų nustatymas dar nebaigtas, kai yra pagrįsta jų praradimo rizika.“

Esminius nebloginimo ir kirtimų saugiklius nustatyti iki 2027 m.

Finansavimo dalį papildyti: „Viešosios lėšos pirmiausia skiriamos apsaugos tikslų nustatymui, monitoringui, duomenų integracijai ir teisėtoms kompensacijoms privačių miškų savininkams. Natura 2000 apsaugos pareigos vykdymas negali būti atidedamas ar susiaurinamas dėl finansavimo trūkumo.“

8. LT_GAR_4_005 – Miško pelkių buveinių geros būklės atkūrimas ir palaikymas (eil. nr. 4)

Priemonėje numatytas sumedėjusios augalijos šalinimas, tačiau medžių šalinimas neturi būti numatytasis pelkių atkūrimo sprendimas, ypač ten, kur susiformavo vertinga pelkinio miško ekosistema. Pirmiausia turi būti vertinama degradacijos priežastis ir hidrologinio režimo atkūrimo galimybė.

Priemonės aprašymą papildyti: „Sumedėjusios augalijos šalinimas taikomas tik ten, kur konkrečios pelkių buveinės ekologiniai poreikiai tai pagrindžia. Prieš intervenciją įvertinama, ar teritorijoje nėra

susiformavusios vertingos pelkinio miško, pirmykščio miško, sengirės, potencialios sengirės ar kitos saugotinos miško ekosistemos. Pirmenybė teikiama pirminės degradacijos priežasties, pirmiausia pažeisto hidrologinio režimo, pašalinimui ir natūraliai ekosistemos raidai. Medžių ir krūmų šalinimas taikomas tik tada, kai pagrįsta, kad vien hidrologinio režimo atkūrimo ir natūralios raidos nepakanka.“

Šiuos kriterijus nustatyti iki 2027 m.

Finansavimo dalį papildyti: „Finansavime atskirai pripažįstamos hidrologinio režimo atkūrimo, ekologinio vertinimo ir neintervencinės priemonės; biomasės ar medžių šalinimas nėra savaiminis finansavimo tikslas. Jeigu pašalinta mediena ar biomasė realizuojama kaip žaliava, biokuras ar kita rinkos vertę turinti produkcija, iš jos gautos arba pagrįstai numatomos pajamos turi būti įskaitomos apskaičiuojant viešojo finansavimo dydį. Viešosios lėšos gali dengti tik pagrįstas grynąsias papildomas sąnaudas, kurių nepadengia realizavimo pajamos, kad nebūtų perteklinio kompensavimo ar dvigubos ekonominės naudos.“

9. LT_GAR_12_014 – Privalomųjų atskaitymų mechanizmo pertvarka, mažinanti plynujų kirtimų apimtis (eil. nr. 27)

Jei ekonominis mechanizmas būtų siejamas tik su formaliai plynujų kirtimų kategorija, atsirastų paskata juos pakeisti formaliai neplynais, bet ekologiniu poveikiu išplyninančiais kirtimais. Todėl mechanizmas turi vertinti faktinį poveikį miško dangai ir struktūrai, o surinktos lėšos neturi skatinti papildomų aktyvių „atkūrimo“ darbų.

Priemonės aprašymą papildyti: „Diferencijuotas atskaitymų mechanizmas siejamas ne tik su formaliai plynujų kirtimų plotu, bet ir su išplyninančių kirtimų ekologiniu poveikiu, įskaitant supaprastintus atvejinius kirtimus, kai po vieno ar kelių etapų reikšmingai sumažinama medyno lajų danga, skalsumas, struktūra ar prarandamas uždaro miško mikroklimatas. Ekonominis mechanizmas skatina nuolatinės miško dangos išlaikymą, ilgesnes medynų rotacijas, senų medžių ir struktūrinių elementų išsaugojimą. Iš atskaitymų surinktos lėšos prioritetiškai skiriamos senų miškų inventorizacijai ir apsaugai, stebėsenai, teisėtoms kompensacijoms už ūkinės veiklos apribojimus ir neintervenciniam atkūrimui.“

Diferencijavimo modelį parengti iki 2027 m. ir pradėti taikyti ne vėliau kaip 2028 m.

10. LT_GAR_12_008 – BŽŪP Strateginio plano priemonė „Jaunuolynų ugdymas“ (eil. nr. 15)

Jaunuolynų ugdymas yra aktyvi ūkinė intervencija, todėl viešosios lėšos neturi jos skatinti teritorijose, kur prioritetas teikiamas biologinei įvairovei ir natūraliems procesams. Ypač svarbu aiškiai atskirti ūkinių jaunuolynų ugdymą nuo išimtinių priemonių, kurios konkrečioje saugomoje teritorijoje gali būti būtinos saugomai vertybei išsaugoti ar atkurti.

Priemonės aprašymą ir finansavimo sąlygas papildyti: „Parama neteikiama jaunuolynų ugdymui rezervatiniuose (I miškų grupės) miškuose, kuriuose ugdomieji miško kirtimai, įskaitant jaunuolynų ugdymą, nevykdomi; miestų miškuose; Europos Bendrijos svarbos natūraliose miško buveinėse, įskaitant inventorizuotas, bet dar teisės aktu nepatvirtintas buveines; kertinėse ir potencialiose kertinėse miško buveinėse; saugomų rūšių radavietėse, augavietėse ir buveinėse; Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijose; ažuolų ir kitų plačialapių medynuose; šlapynėse; vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose ir kitose teritorijose, kuriose prioritetas teikiamas biologinės įvairovės ir natūralių procesų apsaugai, išskyrus atvejus, kai kompetentinga saugomų teritorijų institucija raštu patvirtina, kad tokia priemonė būtina konkrečios saugomos rūšies, natūralios buveinės ar kitos saugomos vertybės palankiai būklei palaikyti arba atkurti.“

Papildyti: „Saugomų teritorijų teisės aktuose numatytos išimtinės rezervato apsaugos, atkūrimo, tyrimų ar saugumo priemonės nelaikomos jaunuolynų ugdymu ir negali būti finansuojamos pagal šią intervencinę priemonę.“

Finansavimo sąlygas papildyti: „Jeigu paramos lėšomis vykdant jaunuolynų ugdymą gaunama realizuojama mediena ar biomasė, jos pardavimo ar panaudojimo ekonominė vertė turi būti įskaitoma nustatant paramos

dydį. Viešoji parama turi dengti tik pagrįstas grynąsias papildomas sąnaudas ir neturi sudaryti perteklinės ekonominės naudos.“

11. LT_GAR_12_009 – Medžių savaiminukais apaugusių ne miško žemės plotų išsaugojimas ir įtraukimas į miško apskaitą (eil. nr. 16)

Priemonės kryptis yra gera, tačiau vien apskaitinė inventorizacija neparodo, kurie savaimė susiformavę miškai jau turi didelę gamtinę vertę. Tokiuose plotuose būtina ieškoti saugomų rūšių ir buveinių, o ne vertinti juos vien kaip būsimą miško plotą.

Siūlome:

1. Priemonės aprašymą papildyti: „Inventorizuojant medžių savaiminukais apaugusius ne miško žemės plotus vertinama ne tik jų apskaitinė būklė, bet ir gamtinė vertė – medyno kilmė ir natūralumas, amžinė ir rūšinė struktūra, seni medžiai, negyva mediena, mikrobuveinės, EB svarbos buveinių, KMB ar PKMB požymiai bei saugomų, indikatorinių ir specializuotų miško rūšių buvimas. Didelės gamtinės vertės savaimė susiformavę miškai prioritetiškai išsaugomi ir registruojami. Medžių savaiminukais apaugusių plotų apskaitos kriterijai neturi užkirsti kelio išsaugoti ir į miško apskaitą įtraukti natūraliai besiformuojančių miškų vien dėl formalių amžiaus, skalsumo ar kitų medyno rodiklių, kai ekologiniu vertinimu nustatoma, kad plotas natūraliai vystosi į miško ekosistemą ir jo išsaugojimas neprieštarauja vertingesnių atvirų buveinių apsaugai. Prieš svarstant jų šalinimą siekiant atkurti atvirą buveinę ar kitą žemės naudojimą atliekamas esamos ir siekiamos atkurti ekosistemos gamtinės vertės palyginimas.“
2. Iki 2027 m. atlikti nacionalinę pirminę GIS atranką, o iki 2028 m. – prioritetinių plotų gamtinį vertinimą ir registravimą; vėliau inventorizaciją tęsti periodiškai.
3. Finansavimo dalį papildyti: „Lėšos pirmiausia skiriamos duomenų analizei, tikslinėms patikroms natūroje, saugomų rūšių paieškai, registravimui ir paskatoms savininkams už vertingų savaiminių miškų išsaugojimą. Natūralaus miško išsaugojimas pripažįstamas lygiavėriu ar prioritetiniu rezultatu prieš dirbtinį įveisimą.“

12. LT_GAR_4_014 – Žemės valdytojų skatinimas įsitraukti į saugomų teritorijų gamtotvarkos veiklą (eil. nr. 26)

Dabartinis priemonės pavadinimas ir aprašymas gamtos apsaugą pirmiausia sieja su žemės valdytojų „aktyviu įsitraukimu“ į gamtotvarkos darbus. Miško ekosistemose tai gali sukurti neteisingą finansinę paskatą vykdyti kirtimus, biomasės šalinimą ar kitus darbus ten, kur saugomų vertybių būklė geriausiai užtikrintų natūrali raida ir ūkinės veiklos atsisakymas.

Siūlome priemonės pavadinimą pakeisti į: „Žemės valdytojų skatinimas užtikrinti saugomų teritorijų vertybių apsaugą, pirmenybę teikiant natūraliai raidai ir neintervencijai.“

Priemonės aprašymo pirmą sakinį pakeisti į: „Priemone siekiama skatinti žemės savininkus ir valdytojus užtikrinti saugomų rūšių ir buveinių ilgalaikę apsaugą bei atkūrimą, pirmiausia taikant natūralią raidą, neintervencinę apsaugą ir ūkinės veiklos atsisakymą ar apribojimą, kai tai geriausiai atitinka konkrečios saugomos vertybės ekologinius poreikius.“

Toliau priemonės aprašymą papildyti: „Aktyvios gamtotvarkos priemonės finansuojamos ir taikomos tik tada, kai konkrečiu ekologiniu vertinimu pagrindžiama, kad apsaugos ar atkūrimo tikslo negalima pasiekti neintervencine arba mažesnio poveikio alternatyva. Miško ekosistemose pirmykščiai miškai, sengirės, potencialios sengirės, KMB/PKMB ir kiti didelės gamtinės vertės natūralūs miškai pirmiausia paliekami natūraliai raidai.“

Sakinį „Priemone sukuriamas ir taikomas skatinimo mechanizmas žemės savininkams ir valdytojams, įgyvendinantiems gamtotvarkos planuose numatytas priemones“ pakeisti į: „Priemone sukuriamas ir taikomas skatinimo mechanizmas žemės savininkams ir valdytojams, prisiimantiems ilgalaikius apsaugos įsipareigojimus, įskaitant natūralios raidos užtikrinimą, neintervenciją, ūkinės veiklos atsisakymą ar apribojimą ir, tik kai būtina, konkrečias aktyvias gamtotvarkos priemones.“

Rezultatų rodiklius papildyti natūraliai raidai paliktu plotu, išvengtu buveinės pablogėjimu, ūkinės veiklos apribojimo trukme ir ilgalaikių apsaugos įsipareigojimų plotu.

Finansavimo dalį papildyti: „Mokėjimai siejami su ekologiniu rezultatu ir ilgalaikiu apsaugos įsipareigojimu, o ne atliktų kirtimų, sumedėjusios augalijos ar biomasės šalinimo ir kitų darbų kiekiu. Natūrali raida, neintervencija ir ūkinės veiklos atsisakymas ar apribojimas yra prioritetinės ir pilnavertės finansuotinos gamtos atkūrimo priemonės, kai jos geriausiai atitinka apsaugos tikslą. Jei aktyvios gamtotvarkos metu pašalinta mediena ar biomasė realizuojama kaip žaliava, biokuras ar kita rinkos vertę turinti produkcija, jos ekonominė vertė įskaitoma apskaičiuojant mokėjimą; viešasis finansavimas dengia tik grynąsias papildomas sąnaudas, kurių nepadengia realizavimo pajamos.“

13. LT_GAR_4_007 – BŽŪP Strateginio plano priemonė „Natura 2000“ miškuose (eil. nr. 12)

Priemonė teisingai numato kompensuoti prarastas pajamas ir papildomas išlaidas, tačiau vienerių metų įsipareigojimo laikotarpis yra per trumpas ilgalaikiai miško buveinių apsaugai, o formuluotė apie „nedidelio intensyvumo atrankinius kirtimus“ neturi tapti numatyta alternatyva neintervencijai.

Siūlome:

1. Priemonės aprašymą papildyti: „Kompensuojami apribojimai nustatomi pagal konkrečios Natura 2000 teritorijos apsaugos tikslus ir galioja tiek, kiek būtina šiems tikslams pasiekti ir buveinės būklei nepabloginti. Kai apsaugos tikslams reikalinga neintervencija, kompensavimo sistema turi leisti kompensuoti visišką pagrindinių, ugdomųjų ir kitų miško struktūrą keičiančių kirtimų atsisakymą. Nedidelio intensyvumo atrankiniai kirtimai taikomi tik tada, kai jų būtinybė pagrįsta konkrečios saugomos vertybės poreikiu.“
2. Nuostatą „Įsipareigojimų laikotarpis 1 metai“ patikslinti: „Vieneri metai gali būti taikomi kaip išmokos administravimo laikotarpis. Miško apsaugos įsipareigojimai ir ūkinės veiklos apribojimai galioja visą laiką, kol teritorijai taikomi atitinkami „Natura 2000“ apsaugos tikslai ir jų įgyvendinimui nustatyti apribojimai, nepriklausomai nuo to, ar kompensacija skiriama kasmet. Pažeidus nustatytus apsaugos reikalavimus, taikomos paramos taisyklėse numatytos lėšų sugrąžinimo ir kitos atsakomybės priemonės.“
3. Finansavimo dalį papildyti: „BŽŪP kompensacijos turi užtikrinti stabilų ir tęstinį finansavimą už realiai taikomus Natura 2000 apribojimus; apsaugos priemonės negali būti priklausomos nuo to, ar konkrečiais metais pakanka kvietimo lėšų.“
4. Finansavimo ir kompensavimo sąlygas papildyti: „Kompensuojamos faktinės papildomos sąnaudos ir prarastos grynosios pajamos dėl taikomų apsaugos apribojimų. Jei pagal apsaugos tikslus leidžiamas atrankinis ar kitas ribotas kirtimas ir iš jo gaunamos realizavimo pajamos, jos įskaitomos apskaičiuojant kompensacijos dydį, kad nebūtų perteklinio kompensavimo.“

14. LT_GAR_4_012 – Ilgalaikės EB svarbos buveinių apsaugos užtikrinimas įsigyjant žemės sklypus (eil. nr. 23)

Vertingų privačių sklypų įsigijimas valstybės nuosavybėn gali būti stipri ilgalaikės apsaugos priemonė, tačiau nuosavybės įsigijimas negali tapti sąlyga, nuo kurios priklauso pati EB svarbos buveinės apsauga. Apsauga turi galioti ir iki išpirkimo, o įsigyti vertingi miškai neturi automatiškai tapti aktyvios gamtotvarkos objektais.

Priemonės aprašymą papildyti: „Žemės sklypų įsigijimas yra papildoma ilgalaikės apsaugos priemonė ir nepakeičia valstybės pareigos iki įsigijimo užtikrinti EB svarbos buveinių nebloginimą bei taikyti teisės aktuose nustatytą apsaugą. Sklypų atrankoje prioritetas teikiamas neapsaugotoms ar nepakankamai apsaugotoms didelės gamtinės vertės buveinėms, kurioms kyla reali sunaikinimo, kirtimo, sausinimo ar fragmentacijos rizika, taip pat plotams, svarbiems ekologiniam junglumui.“

Papildyti: „Valstybei įsigijus pirmykščių miškų, sengirių, KMB/PKMB ar kitų natūralių didelės gamtinės vertės miškų plotus, numatytasis režimas yra neintervencinė apsauga ir natūrali raida; aktyvi gamtotvarka taikoma tik kai jos būtinybė pagrįsta konkrečios saugomos vertybės poreikiu.“

Finansavimo dalį papildyti: „Viešosios lėšos prioritetiškai skiriamos pačių didžiausios rizikos ir ekologinės vertės sklypų įsigijimui, vertinimui, teisiniam sutvarkymui ir stebėsenai. Sklypų įsigijimui numatytas 11 km² mastas laikomas pradiniu, o ne maksimaliu apsaugos poreikiu.“

15. LT_GAR_12_003 – Retų ir įprastų paukščių rūšių veisimosi sąlygų gerinimas įrengiant inkilus ir dirbtines lizdavietes (eil. nr. 7)

Pati priemonė nurodo, kad ūkiniuose ir struktūriškai vienoduose miškuose trūksta brandžių, drevėtų medžių ir natūralių lizdaviečių. Todėl pirmasis sprendimas turi būti šių natūralių struktūrų išsaugojimas, o inkilai – tik papildoma priemonė.

Priemonės aprašymą papildyti: „Dirbtinės lizdavietės yra papildoma priemonė ir negali pakeisti natūralių veisimosi vietų išsaugojimo. Pirmiausia išsaugomi brandūs, seni, drevėti, pažeisti ir negyvi medžiai, medžiai su mikrobuveinėmis bei natūralios lizdavietės. Inkilų ar dirbtinių lizdaviečių įrengimas negali būti laikomas kompensacija už tokių medžių ar lizdaviečių pašalinimą.“

Priemonės rezultatų rodiklius papildyti išsaugotų natūralių lizdaviečių, drevėtų ir senų medžių gausa.

Finansavimo dalį papildyti: „Viešasis finansavimas pirmiausia orientuojamas į natūralių lizdaviečių ir joms reikalingų struktūrų inventorizaciją bei išsaugojimą; dirbtinės lizdavietės finansuojamos ten, kur objektyviai nustatytas jų trūkumas.“

16. LT_GAR_12_007 – BŽŪP Strateginio plano priemonė „Miško veisimas ir atkūrimas“ (eil. nr. 14)

Miško veisimas ir sodinimas savaime nėra gamtos atkūrimas: netinkamai parinktoje vietoje jis gali pakeisti vertingą atvirą buveinę, šlapynę ar natūralios sukcesijos ekosistemą. Kur ekologinės sąlygos leidžia, natūralus atsikūrimas turėtų būti prioritetas prieš sodinimą.

Priemonės aprašymą papildyti: „Prieš finansuojant miško veisimą ar atkūrimą atliekama teritorijos gamtinės vertės patikra, įvertinant EB svarbos atvirų buveinių, šlapynių, saugomų rūšių radaviečių ir kitų didelės gamtinės vertės ekosistemų buvimą. Miškas neveisiamas ir želdinimas nefinansuojamas, jei dėl jo būtų sunaikinta ar pabloginta didesnės gamtinės vertės esama ekosistema. Atkuriant mišką pirmenybė teikiama natūraliam žėlimui ir vietinei genetinei medžiagai, kai tai ekologiškai tinkama; želdinimas taikomas tada, kai natūralus atsikūrimas nepakankamas arba nėra realistiškas.“

Finansavimo kriterijuose aiškiai pripažinti natūralų atsikūrimą tinkamu finansuojamu rezultatu ir nenaudoti pasodintų medžių skaičiaus kaip vienintelio sėkmės rodiklio.

17. LT_GAR_4_002 – Kerpių pušynų (91T0) buveinės struktūros atkūrimas imituojant natūralius trikdymus (eil. nr. 2)

91T0 yra nuo trikdymų priklausanti buveinė, todėl tikslinės aktyvios priemonės gali būti pagrįstos, tačiau dabartinis aprašymas nepakankamai saugo kitas to paties ploto gamtines vertybes prieš kirtimą, deginimą ar organinio sluoksnio šalinimą. Intervencija turi būti tiksli, minimali ir pagrįsta konkrečios buveinės poreikiu.

Priemonės aprašymą papildyti: „Prieš medžių kirtimą, kontroliuojamą deginimą ar dirvožemio organinio sluoksnio šalinimą įvertinama visa esamos teritorijos gamtinė vertė, įskaitant senus medžius, mikrobuveines, negyvą medieną, saugomas ir indikatorines rūšis bei kitų EB svarbos buveinių požymius. Aktyvios priemonės taikomos tik tose vietose ir tokiu mastu, kuriuo jos būtinos 91T0 buveinės būklei pagerinti ir jų negalima pakeisti mažesnio poveikio priemonėmis. Vertingi seni medžiai ir mikrobuveinės išsaugomi.“

Įgyvendinimo terminą 2030 m. palikti, o atrankos, vertės patikros ir intervencijos ribojimo kriterijus nustatyti iki 2027 m.

Finansavimo dalį papildyti: „Finansavimas siejamas su ekologiniu rezultatu, o ne atliktų intervencijų ar iškirstų medžių kiekiu. Tinkamos išlaidos apima priešintervencinį ekologinį vertinimą ir stebėseną; aktyvūs darbai finansuojami tik ten, kur jų būtinybė pagrįsta.“

II. Siūlomos naujos NAP miškų priemonės

18. Neintervencinio gamtos atkūrimo ir atsargumo principo taikymas miškų ekosistemose

Dalis NAP priemonių atkūrimą sieja su aktyviu tvarkymu, nors miško ekosistemose natūrali raida pati gali būti efektyviausia atkūrimo priemonė. Reikalinga horizontali taisyklė, kad gamtos atkūrimas nesukurtų paskatos pirmiausia kirsti, šalinti ar pertvarkyti tai, ką vėliau siekiama atkurti.

Siūlomas priemonės aprašymas: „Visoms miškų atkūrimo veikloms taikoma atkūrimo priemonių hierarchija: 1) pirmiausia užkertamas kelias esamos ekologinės vertės praradimui; 2) sudaromos sąlygos natūraliai raidai ir savaiminiam atsikūrimui; 3) aktyvios intervencijos taikomos tik tada, kai konkrečiu ekologiniu vertinimu pagrindžiama, kad apsaugos ar atkūrimo tikslo negalima pasiekti neintervencinėmis arba mažesnio poveikio priemonėmis. Esant nepakankamiems ar prieštaringiems duomenims apie teritorijos gamtinę vertę taikomas atsargumo principas: prieš kirtimą, medyno tankumo reguliavimą, sumedėjusios augalijos šalinimą, dirvožemio ardymą ar kitą negrįžtamą intervenciją atliekama buveinių, rūšių, natūralumo ir ekosistemos vertės patikra. Priemonės rezultatų rodikliai apima ne tik aktyviai sutvarkytą plotą, bet ir plotą, kuriame ekologinė būklė apsaugota ar pagerėjo natūralios raidos ir neintervencijos būdu.“

Principą ir vertinimo kriterijus patvirtinti iki 2027 m.

Finansavimo nuostata: „Neintervencija laikoma pilnaverte gamtos atkūrimo priemone. Viešosios lėšos pirmiausia skiriamos inventorizacijai, vertinimui, stebėsenai, kontrolei ir, kai taikoma, kompensacijoms; aktyvūs darbai finansuojami tik kai jų būtinybė pagrįsta. Jeigu aktyvios priemonės metu gaunama realizuojama mediena, biomasė ar kita rinkos vertę turinti produkcija, jos ekonominė vertė įskaitoma apskaičiuojant viešojo finansavimo dydį, o finansavimas dengia tik grynąsias papildomas sąnaudas.“

19. Griežtai saugomų ir natūraliai raidai paliekamų miškų ploto didinimas

Gamtos atkūrimo planui būtina turėti aiškų neintervencinį atskaitos tašką – miškus, kuriuose leidžiama vykti natūraliems procesams be kirtimų ir medyno formavimo. Tai kartu užtikrintų pirmųjų miškų, sengirių ir kitų vertingiausių ekosistemų ilgalaikę apsaugą.

Siūlomas priemonės aprašymas: „Sukuriamas reprezentatyvus ir ekologiškai susietas miškų plotų tinklas, kuriame nevykdomi miško kirtimai, medyno formavimas ar kitos aktyvios ūkinės intervencijos ir leidžiama vykti natūraliems ekologiniams procesams. Iki 2030 m. ne mažiau kaip 10 procentų Lietuvos miškų skiriama griežtai, neintervencinei apsaugai. Ilgalaikėje perspektyvoje valstybiniuose miškuose siekiama ne mažiau kaip 20 procentų neliečiamų, į sengirių formavimąsi orientuotų miškų. Pirmiausia į šį tinklą įtraukiami pirmųjų miškai, sengirės, potencialios sengirės, KMB ir PKMB, seniausi ir gamtinę brandą pasiekę medynai bei kitos didžiausios gamtinės vertės teritorijos.“

Finansavimo nuostata: „Valstybiniuose miškuose neintervencinei apsaugai nereikia kirtimo, sodinimo ar kitų aktyvių atkūrimo darbų; viešasis finansavimas pirmiausia reikalingas inventorizacijai, stebėsenai, ribų ir duomenų administravimui. Privačiuose miškuose numatomos teisėtos ir sąžiningos kompensacijos, kai jos priklauso.“

20. Laikinoji prevencinė potencialiai vertingiausių miškų apsauga iki inventorizacijos ir ilgalaikės apsaugos nustatymo

Vien inventorizacijos priemonės nepakanka, jei vertingiausi miškai gali būti iškirsti iki jų patikros ir teisinio statuso nustatymo. Reikalingas laikinas saugiklis, kad NAP nepradėtų „atkurti“ to, ką buvo galima išsaugoti.

Siūlomas priemonės aprašymas: „Iki nacionalinės pirmųjų miškų, sengirių, potencialių sengirių, KMB/PKMB, seniausių medynų ir kitų didelės gamtinės vertės miškų inventorizacijos bei ilgalaikės apsaugos sprendimų priėmimo didžiausios rizikos teritorijose taikoma laikina prevencinė apsauga. Ji taikoma Natura 2000 teritorijoms ir jų ekologiniu požiūriu reikšmingai aplinkai, inventorizuotoms EB svarbos miško buveinėms, KMB ir PKMB, saugomų rūšių radavietėms ir buveinėms, 130 metų ir vyresniems bei

kitiems struktūriškai sudėtingiems medynams, kuriuose yra medžių senolių, gausu negyvos medienos ar kitų natūralaus / pirmąkščio miško požymių. Šiuose plotuose iki patikros natūroje ir galutinio sprendimo neišduodami nauji leidimai plyniesiems, supaprastintiems atvejiniams ir kitiems išplyninantiems kirtimams, o suplanuoti tokie kirtimai stabdomi.“

Priemonę pradėti taikyti nedelsiant ir išlaikyti bent iki prioritetinės nacionalinės inventORIZacijos užbaigimo 2028 m.

Finansavimo nuostata: „Tai pirmiausia reguliacinė ir prevencinė priemonė. Finansavimas reikalingas GIS analizei, patikrai natūroje, kontrolei ir, kai teisiškai būtina, privačių savininkų kompensacijoms, o ne aktyviems tvarkymo darbams.“

21. Miško ekosistemų ir paukščių veisimosi vietų apsauga veisimosi laikotarpiu

Dirbtinių lizdavičių įrengimas negali kompensuoti veisimosi metu vykdomo buveinių trikdymo ar lizdų sunaikinimo. Įprastų miško paukščių indekso gerinimui reikalinga prevencinė priemonė, apimanti ne tik žinomas saugomų rūšių lizdavietes.

Siūlomas priemonės aprašymas: „Miškų ekosistemų biologinei įvairovei ir įprastų miško paukščių populiacijų indeksui gerinti nustatomas bendras miško kirtimų ir kitų intensyvių trikdančių darbų ribojimas paukščių veisimosi ir jaunikių auginimo laikotarpiu, paliekant tik siauras išimtis tiesioginiam visuomenės saugumui arba neatidėliotinoms ekologinėms grėsmėms pašalinti. Priemonė apima ne tik registruotas saugomų paukščių lizdavietes, nes didelė dalis įprastų miško paukščių lizdų nėra registruojami. Taikymo laikotarpis ir išimtys nustatomi pagal ekologinius duomenis ir rūšių veisimosi fenologiją, o saugomose teritorijose taikomas griežtesnis režimas.“

Teisinį reguliavimą parengti iki 2027 m. ir taikyti nuo 2028 m. veisimosi sezono.

Finansavimo nuostata: „Priemonė pirmiausia yra teisinis veiklos laiko reguliavimas; finansavimas reikalingas stebėsenai, kontrolei ir aiškiai komunikacijai miškų savininkams bei valdytojams, o ne aktyviems atkūrimo darbams.“